

FYZIKÁLNÉ PRAKTIKUM

FYZIKÁLNÉ PRAKTIKUM II

Vypracoval: Patrik Žilka

Namerané: 10. 10. 2011

Obor: AF

Ročník: II

Semester: III

Testované:

Úloha č. 12a: Overenie platnosti Lambert-Beerovho zákona

Teória:

Absorpcia svetla pri jeho priechode látkou je charakterizovaná priepustnosťou (transmisíou) T a je definovaná vzťahom $T = \Phi/\Phi_0$, kde Φ_0 je svetelný tok dopadajúci na látku a Φ je tok látkou prechádzajúci. Pokiaľ sa tento podiel vzťahuje len na straty vnútri látky, hovoríme o vnútornej priepustnosti. Ak uvažujeme o priechode monochromatickej svetelnej vlny homogénnou vrstvou látky o hrúbke t , potom je priepustnosť daná Lambertovým zákonom

$$T = e^{-\alpha t}$$

kde α je koeficient absorpcie svetla, ktorá je všeobecne závislá na vlnovej dĺžke (frekvencii) dopadajúceho elektromagnetického žiarenia. Overenie platnosti Lambertov zákona je možné nameraním spektrálnej závislosti priepustnosti $T(\lambda)$ vo vhodnom intervale vlnových dĺžok na planoparalelných doskách rovnakej látky s rôznymi hrúbkami t . Zanedbaním reflexií na rozhraniach vzorku sa zásadne neprejavuje v tomto overení, ale hodnota absorpčného koeficientu je týmto zanedbaním však ovplyvnená.

Za predpokladu znalosti reflexie jedného rozhraní vzorku R_1 sa dá stanoviť správne hodnotu absorpčného koeficientu α bez zanedbania odrazov na oboch rozhraniach vzorku. V tomto prípade nám postačí nasledový vzťah

$$e_{1,2}^{-\alpha t} = \frac{(1 - R_1)^2 \pm \sqrt{(1 - R_1)^4 + 4T^2R_1^2}}{-2TR_1^2}$$

kde α je hľadaný koeficient a t je hrúbka meraného sklíčka.

Meranie:

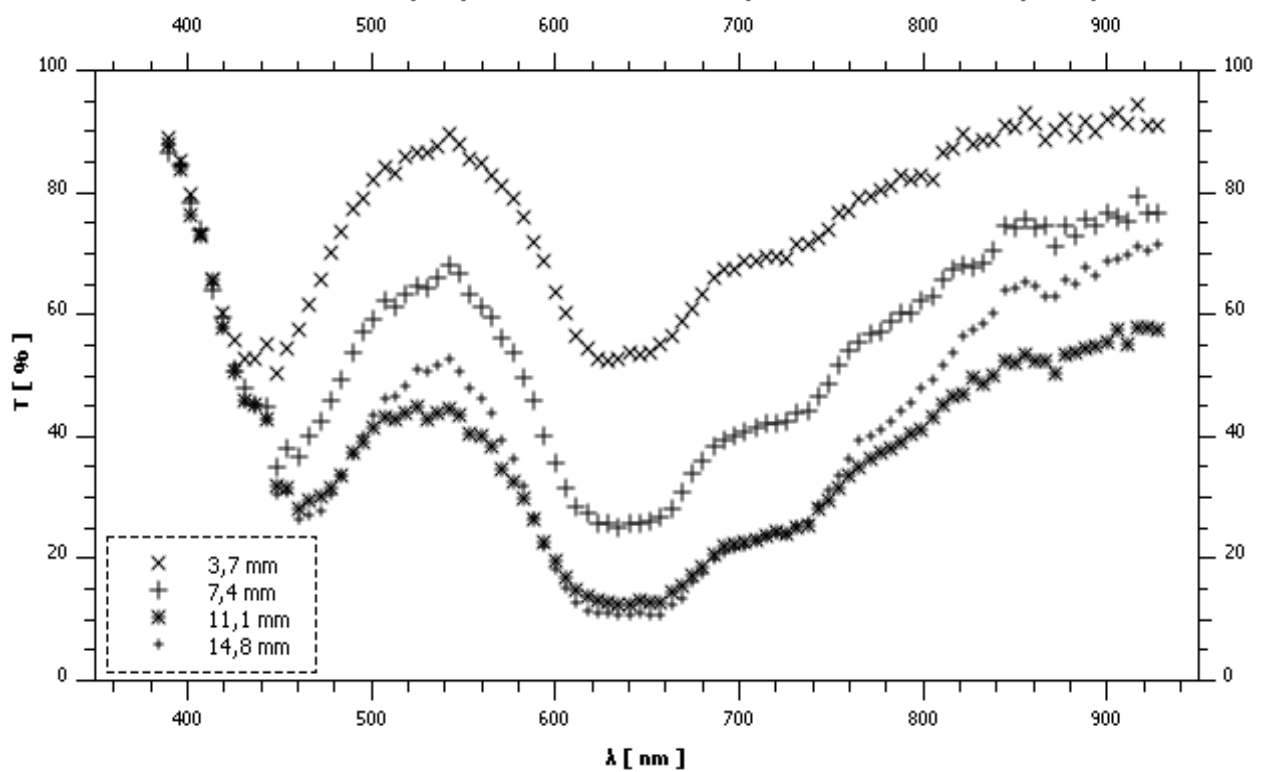
K meraniu boli použité 4 rovnako hrubé sklíčka s určitou hrúbkou. Najprv bolo potrebné namerať intenzitu svetla v danom spektre bez použitia sklíčok. Potom sa odmerala intenzita svetla cez merané sklíčka. Priepustnosť sklíčok je potom daná pomerom intenzity meranej cez sklíčko a intenzity meranej bez sklíčok.

hrúbka jedného sklíčka

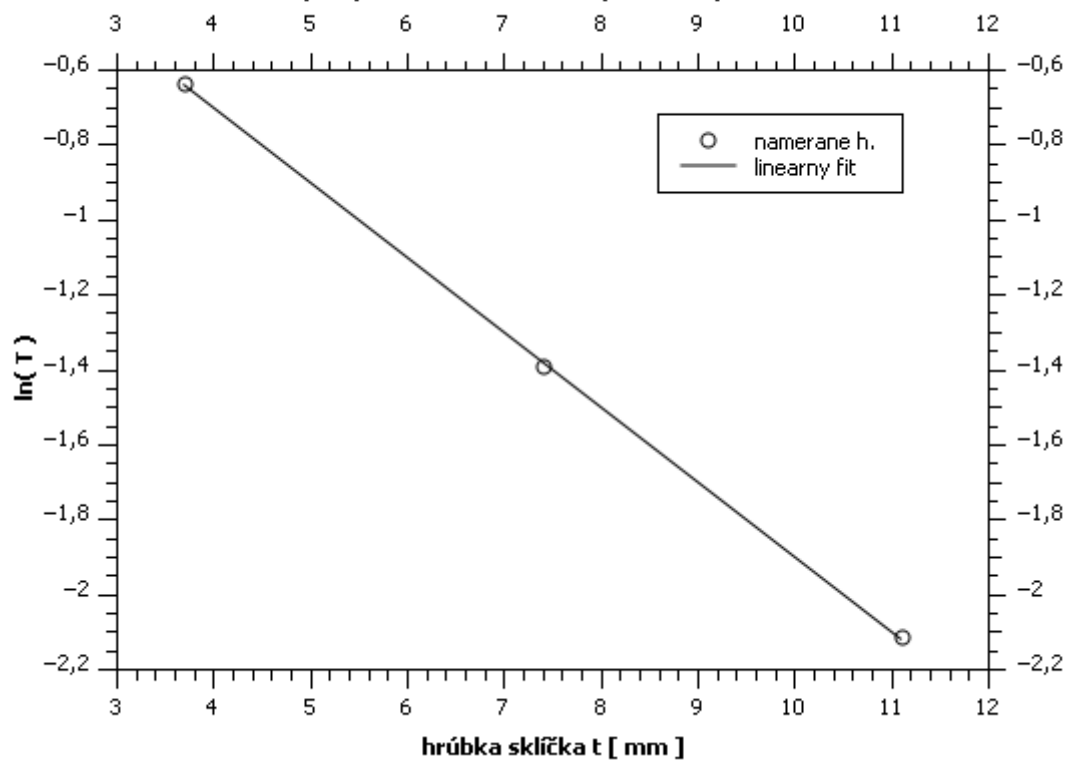
$t = (3,72 \pm 0,05) \text{ mm}$

$\delta t = 1,3 \%$

Graf č. 1: Závislosť priepustnosti sklíčok rôznych hrúbok od vlnovej dĺžky

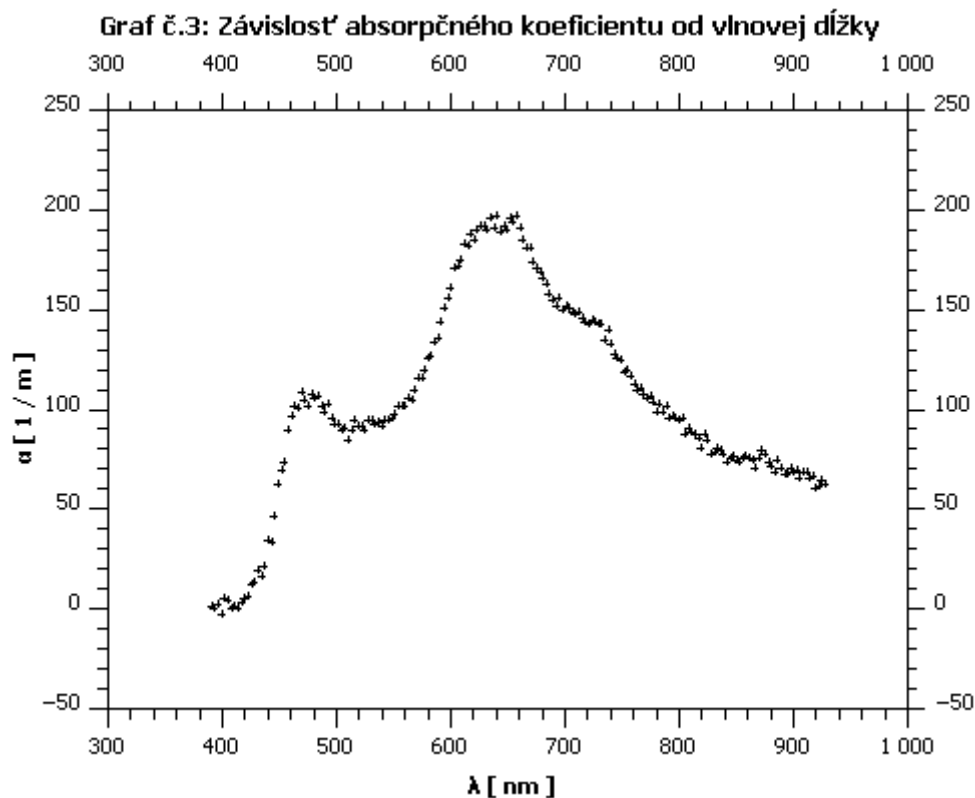

Graf č. 2: Závislosť ln priepustnosti od hrúbky sklíčka pre svetlo s $\lambda = 647,8 \text{ nm}$

koefficient absorpcie svetla s vlnovou dĺžkou $\lambda = 647,8 \text{ nm}$ vyjadrený z fitovanej krivky (z QtiPlotu) podľa vzťahu uvedeného v úvodnej teórii.

$$\alpha = (199,8 \pm 2,1) \text{ m}^{-1} \quad \delta\alpha = 1,1 \%$$

Záver:

Na grafe č. 1 je vidieť závislosť priepustnosti rôzneho počtu (hrúbky) sklíčok od vlnovej dĺžky. Taktiež je vidieť, že priepustnosť 4 sklíčok bola značne ovplyvnená buď chybným meraním, vplyvom nerovnosti dosťčiek alebo odčítaním z nameraných hodnôt vplyv priepustnosti vzduchu, ktorý bol v tomto prípade menší.

Na grafe č. 2 je vidieť lineárnu funkciu, ktorá odpovedá Lambert-Beerovmu zákonu, ktorého platnosť je týmto grafom overená.

Na grafe č. 3 je vidieť aj závislosť absorpčného koeficientu od vlnovej dĺžky.

Úloha č. 12b: Určenie indexu lomu skla z merania priepustnosti

Teória:

V optike sa zavádzajú intenzitné veličiny odrivosť R , priepustnosť T a absorpcia A , ktoré pri kolmom dopade svetla charakterizujú z optického hľadiska danú látku. Zo zákona zachovania energie platí $R + T + A = 1$ a keď ide o neabsorbujúcu látku tak $A = 0$.

Z Fresnelových koeficientov vieme, že $r = (1 - n)^2 / (1 + n)^2$ a aj z tohto vzťahu postupne dostávame celkovú priepustnosť danej neabsorbujúcej látky:

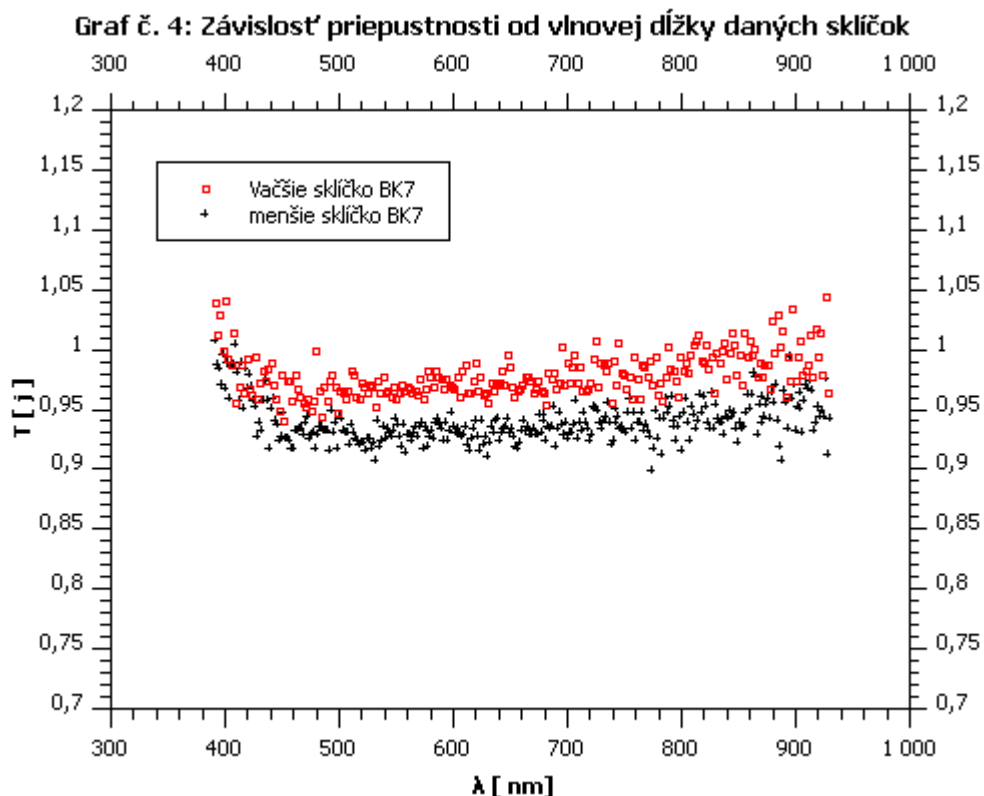
$$T = 2n / (n^2 + 1)$$

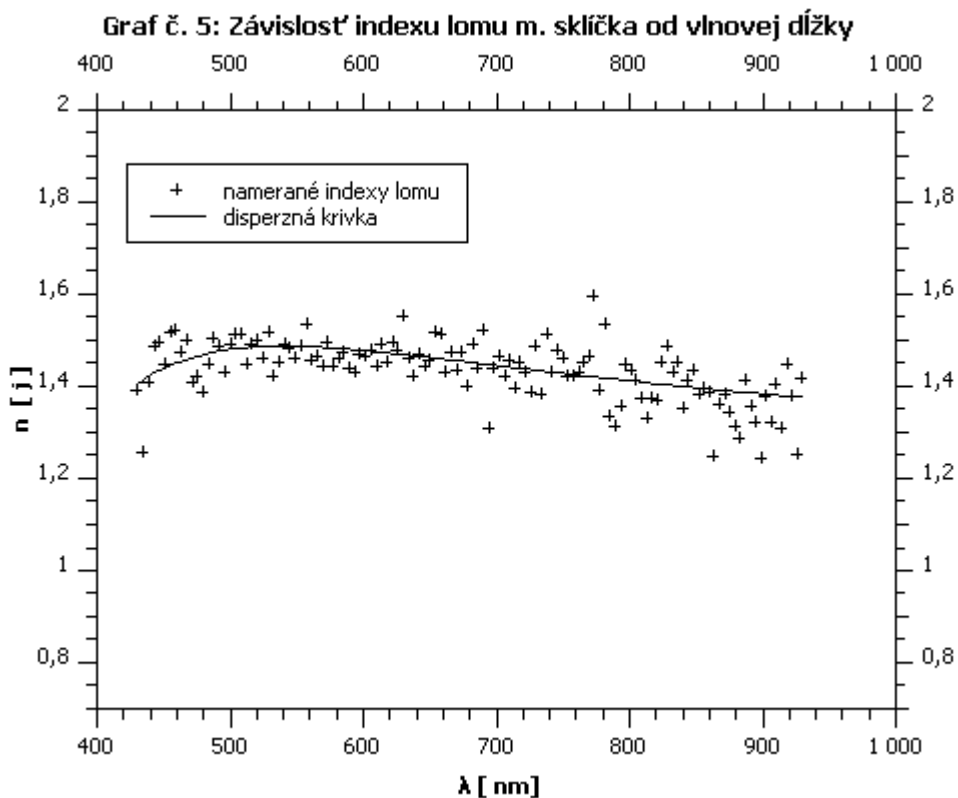
Úlohou je tiež stanoviť materiálové konštanty α , β , γ v Cauchyovom vzťahu pre index lomu a vyniesť disperznú krivku $n = f(\lambda)$. Cauchyov polynóm:

$$n = \alpha + \frac{\beta}{\lambda^2} + \frac{\gamma}{\lambda^4}$$

Meranie:

Na meranie bolo použité jedno menšie a jedno väčšie sklíčko BK7. Najprv sa odmerala intenzita v danom spektre bez sklíčok, teda cez vzduch. Potom sa odmerala intenzita cez jednotlivé sklíčka. Podiel intenzít bez sklíčka a so sklíčkom by mal určovať ich priepustnosť, ktorá je znázornená na nasledujúcom grafe:

Dané hodnoty boli vyfitované programom QtiPlot podľa Cauchyovho polynómu uvedeného v teórii. Program tak určil materiálové konštanty:

$$\begin{array}{ll} \alpha = (1,235 \pm 0,011) & \delta\alpha = 0,9 \% \\ \beta = (1,467 \pm 0,085) 10^{-13} m^2 & \delta\beta = 5,8 \% \\ \gamma = (-2,13 \pm 0,14) 10^{-26} m^4 & \delta\gamma = 6,6 \% \end{array}$$

Záver:

Na grafe č. 4 je vidieť priepustnosť dvoch sklíčok a na grafe č. 5 index lomu menšieho skla. Z grafov je vidieť, že priepustnosť sklíčok je takmer konštantná a že meranie bolo dosť nepresné. Nepresnosť merania mohla byť spôsobená zmenami intenzity, nerovnosťami povrchov alebo rozdielnim vplyvom vzduchu.